



FATABUREN

Nordiska museets och Skansens årsbok



FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1963

*"Liten kvällsmusik i herrgårdsmiljö."
Från en konsert i Skogaholm på Skansen
den 14 juni 1962.
Foto Studio Antoni & Geblin.*

Redaktion:

GÖSTA BERG • SAM OWEN JANSSON

MARSHALL LAGERQUIST

Redaktör: Marshall Lagerquist

Omslagets färgbild visar ett utsnitt ur en miniatyr av J. H. Schildt med de svenska drabanterna invecklade i handgemäng med sachsiska trupper i röda uniformer under övergången av Düna år 1701. Se Erik Andréns och Alf Åbergs uppsats Arvid Horns trofétavlor och övergången av Düna i denna årsbok.

La couverture en couleur représente un fragment d'une miniature de J. H. Schildt: Le passage de la Duna en 1701, avec la troupe des trabans suédois aux prises avec les troupes saxonnes aux uniformes rouges. — Voir dans ce même volume les explications de MM. Erik André et Alf Åberg: Les deux tableaux ornés de trophées d'Arvid Horn et le passage de la Duna.

Tryckt hos Boktryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1963

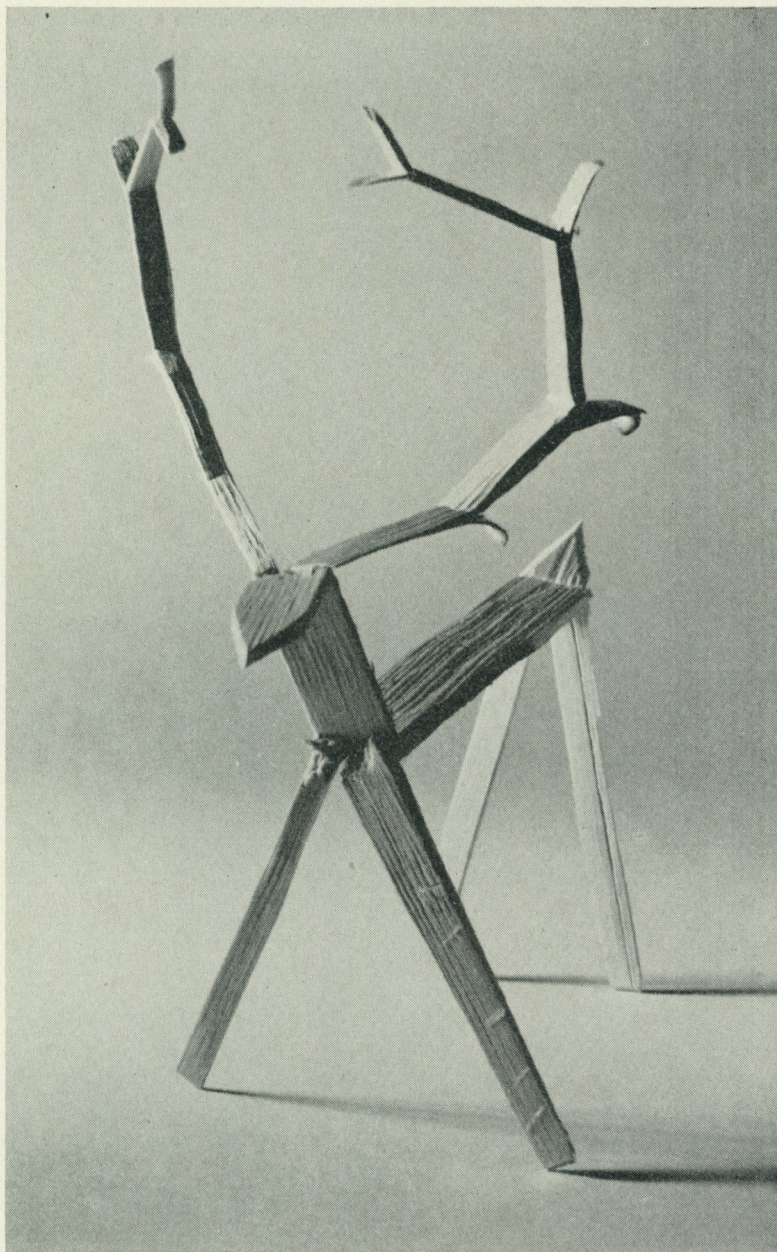
Klichéerna från Grohmann & Eichelberg AB, Stockholm

Färgbilden av guldterrinen framställd hos Esselte AB



SPÄNREN FRÅN FJÄLLSJÖN TJEGGELVAS

Renen är skuren av Lars Ranberg Spuot. Här vid övre delen av Piteälven kunde de bofasta lapparnas barn äga hela hjordar av sådana små renar, som de lekte med på den hårda snödrivan. De verkliga renarna betade vår och höst på de omgivande fjällen Kaisats, Arvas och (bildens bakgrund) Barturte. Här kalva vajorna och förökas hjordarna, som nu bestå av nära tio tusen djur. Med sina skötare i nomadgruppen Luokta-Mavas fara de västerut till sommarbeten vid norska gränsen och österut till vinterns lav i barrskoglandet. Så bli de som mest hemmastadda i mellantrakten, som omfattar en femtedel av hela flyttningsleden. Ett viste är i Parkavuopme (bildens förgrund), där man märker kalvarna, kastrerar och skiljer.



En del skötesrenar tillhöra de bofasta, som söka sig till vid-
derna, om sommaren för att plocka hjortron, under vintern för att
fiska i avlägsna sjöar och jaga ripor, ibland även varg. Väg hit
grovbröts 1959.

Bo Sommarström

R é s u m é

Rennes de copeaux de bois du lac de montagne Tjeggelvas

Les enfants des Lapons établis près du cours supérieur du fleuve Pite possè-
dent des troupeaux entiers de ces jouets. Ces Lapons n'ont eux-mêmes qu'une
quantité insignifiante de rennes à garder, mais les troupeaux des Lapons nomades
stationnent dans cette région au printemps et à l'automne.

EN NORSK KALENDERSTAV

I samband med TV-programmet Saker och ting i fjol insändes
till Nordiska museet en kalenderstav av en sällsynt typ, som eljest
är känd endast från nordanfjällska Norge. Den är förut företrädd i
museets norska samlingar och i Oldsaksamlingen i Trondheim. Äga-
ren överlät sedermera sin kalenderstav till Nordiska museet. Enligt
hans uppgift hade den förvärvats av med. lic. Melker Nikolaus
Bergholtz någon gång under dennes tjänstgöring som provinsiallä-
kare i Hede i Härjedalen åren 1908—1913. Härjedalen är ett gam-
malt norskt landskap med intima förbindelser med Sör-Trøndelag,
det sydligaste norska fylke där sådana kalenderstavar hittills på-
träffats. Det torde vara omöjligt att nu avgöra, om den nyförvär-
vade staven är skuren i Trøndelagen och därifrån införd till Härje-
dalen eller om den är gjord av en härdaling. Särskilt märkligt är det
inom en ram inskurna årtalet, A^o MDX (= Anno 1510), ty så tidigt
daterade kalenderstavar kunna räknas på ena handens fingrar. Sta-